

Ivo Džinić, *Dinamika razvoja kulture: tragedija – drama – ironija* (Zagreb: Fakultet hrvatskih studija, 2022), 186 pp.

Baš kao i pojam kulture, o čijoj dinamici nam svjedoči i sam naslov ove knjige, tako i knjiga sama, već pogledom na sadržaj, ukazuje na sebi svojstvenu dinamiku. Naime, grubo gledajući, možemo reći da je knjiga podijeljena u pet zasebnih dijelova koji se neprestano isprepliću. Uz »Uvod« (pp. 9–14) i »Zaključne misli« (pp. 141–144), dijelovi koji sačinjavaju ovu knjigu su: »Kultura i kulturna kritika« (pp. 17–35), »Simmelova teorija tragedije kulture« (pp. 39–70), »Cassirerova interpretacija Simmelove teze« (pp. 73–105), »Ironija dinamike kulturnoga razvoja« (pp. 109 – 139) i »Dodatak: Važnost i obilježja kulturologije kao zasebne znanosti o kulturi« (pp. 147–171).

Osim upečatljivoga naslova knjige *Dinamika razvoja kulture*, autor dodaje i naoko izazovan podnaslov *tragedija – drama – ironija*. Usporedimo li taj dodatak naslovu, i potom, promotrimo gore navedeni sadržaj, dade se iščitati da je temelj ove knjige sadržan i podrobnije obrađen u trima središnjim cjelinama (pp. 37–139), kroz tri navedena pojma.

Polazeći od postavljanja temelja samoga pojma kulture, naslanjajući se pritom na Cicerona (*cultura animi*), autor nas u prvome dijelu »postavlja na noge«, tj. daje nam osnove samoga pojma kroz povijest, napose u kontekstu pristupa razumijevanju istome, pri čemu se posebno ističe četverostrukost podjele samoga značenja pojma kultura, ali i načela u pristupu određivanja samoga pojma koji će poslužiti jasnijem ulaženju u daljnji sadržaj knjige (pp. 17–35). Ono što posebno plijeni pažnju jest, u knjizi sveprisutan, mogli bismo reći i temeljan pojam za otvaranje promišljanja o cjelokupnosti dinamike razvoja kulture, a to je pojam tragedije koji se naslanja na općepoznatu Simmelovu tezu o tragediji kulture uzrokovane snažnim i brzim umnažanjem kulturnih tvorevina. Stoga, Džinić, u svojem – nazovimo ga – zapletu knjige (pp. 39–105), razrađuje ovu temu tragičnosti, tako što ju neprestano sučeljava s Cassirerovim pogledom na Simmelovu tezu, a pritom se oslanja na izvorne radove autorâ, ali i one kritičke tekstove (Busche, Schäfer, Schilite, Laube, Voigt i dr.) u kojima, zapravo, prikazuje razlike između pogledâ spomenutih autora (»tragedija« vs. »drama«), ali, uz poseban naglasak tankočutnost znanstvenoga etosa, ukazuje i na nepobitne sličnosti i suglasje istih autora, osvješćujući nam stvarnu kompleksnost ove problematike. U trenutku kulminacije štiočevih promišljanja o premoćnosti jedne od dvaju navedenih teza, vodeći se *aureâ mediocritâte*,

autor ukazuje na neminovnost ironičnoga pristupanja dinamici kulturnoga razvoja. Ironija se treba manifestirati i retorički, ali ponajprije u filozofskom tj. sokratovskom smislu te riječi, odnosno s opuštenom ozbiljnošću, koja pak ne dopušta rezignaciju ili jadikovanje.

Knjige obiluje povijesnim, ali i relevantnim suvremenim stručno-znanstvenim refleksijama koje doprinose kvaliteti ovoga hvalevrijednoga pothvata, posebno jer, uz naglasak da se kulturologija tek treba izboriti za jasnije i prepoznatljivije mjesto, daje potrebne podatke o izvorima za samostalno proučavanje i podrobnije ulaženje u cijelu problematiku, no, isto tako, kasirerovski rečeno, ražaruje kreativni potencijal kod čitatelja. Stoga, čitajući knjigu, a posebno »Dodatak«, može se steći dojam da, oslanjajući se na simelovsku pretpostavku o tragediji kulture, posredstvom gomilanja kulturnih sadržaja, nemoguće je opovrgnuti nužnost postojanja kulturologije kao zasebnog znanstvenog područja koje će doprinijeti daljnjem nadgledanju ravnoteže između svijeta objektivne i svijeta subjektivne kulture, ali isto tako i između prirodnih i humanističkih znanosti. Stoga svaki današnji govor o nepotrebnosti kulturologije kao zasebne znanstvene discipline, argumentirajući pritom da humanistika već ima dovoljno samostalnih kulturno-istraživačkih područja, samo-potvrđuje, k tome ironično, njezinu trenutnu, a nedvojbeno i buduću neophodnost.

Zbog želje da se doprinese razrješavanju zbrke u hrvatskome jeziku, riječ »značaj«, koja se u knjizi učestalo spominje, istobitna je riječi »karakter«, dočim je u knjizi korištena inačica ove riječi, svojstvena nekim stranim jezicima, gdje »značaj« predstavlja »značenje« ili »važnost«. Ukratko, »značaj« = »karakter«, »značajka« = »karakteristika«, »značajno« = »karakteristično«. Slično vrijedi i za riječ »posthumno« – radi se o asocijativnom dodavanju slova *h* (lat. *humus* = zemlja), dočim je ispravno »postumno« – ono što je nastalo nakon nečije smrti (*postumus* = posmrtnan; *Postumus* = ime djeteta koje se rodilo nakon očeve smrti, posmrče).

Ante Pavelić